

אפשר לזכות על האמריקאים מהיום עד מחר. אפשר ללעוג להם בלי להתבייש. איך שהם נותנים שירמו אותם, שיציגו בפניהם בטלביזיה חידונים מבוזבזים על כל הנושאים שבועולם, שיראו להם עקרת בית שמנה המכירה 700 סוגים של חרקים, או ילד בן שש הבקיא בכל מלחמות נפוליאון. איזה מין נבערים וקלושי שכל? יושי בים שעות ליד הטלביזיה, מרותקים ומתלהבים מאדם הזוכה ברבע מיליון דולאר, משום ששאלו אותו רק את השאלות ש'הוא יודע להשיב עליהן.

לא. אצלנו זה לא יכול לקרות. אצלנו זוכים בפרסים רק אלה שיוודעים באמת. אצלנו אי אפשר לבנות סתם אדם, שיתגלה לפתע כגאון בלתי מוכר, ירתק המונים למוצא פיו ויעורר סערת התלהבות. אצלנו לא ייתכן שיביימו מין חידון שכזה.

אצלנו דואגים לביים יפה את התפאורה. שוכרים את היפה שבאולמות הארץ, את היכל התרבות. מקשטים אותו בדגלים צביוניים של 12 שבטי ישראל עם הסמלים. דואגים שראש הממשלה ישב בשורה הראשונה עם ספר תנ"ך ביד, ובהפסקות יגש גם להמונים, ישוחח עם אחד ויתנשק עם השני. בונים שולחן מיוחד עם מערכת מיקרופונים, הרצה במהירות מנבטן אחד לשני. מפעילים מקהלה תניכית עתיקה, עם הרבה פרחים על הבמה, וחושבים שבה די והעתונים מתמלאים למחרת שבהים עם תמונות, והנכבדים מדברים עם הרבה מליצות, והאנשים מלאי התפעלות עד כמה שאנחנו תרבותיים ועד כמה שאנחנו קשורים

על הבמה מראה כללי של במת היכל התרבות, עליה נערך מבחן התני"ך הארצי. מצד ימין של הבמה נמצא שולחן השופטים, כשמאחוריהם יושבים המומחים וה-

יועצים. מצד שמאל נמצא שולחן הנבחנים, 12 במספר, עליו הותקנה מערכת מיקרופונים ניידת, שנועה מנבטן לנבטן, בהגיע תורו. ברקע נראים הניסים הסטגוניים של שנים עשר השבטים וסמליהם.

איאלה נקודות פטוטות יותר, הורידו אותם מהבמה, ולא הרגישו שיחד עם מורידים גם את המתח והעניין.

★ ★ ★

תכנית דחקאים

מישהו כבר אמר פעם, ולא עם כחנה נרעה, שהתני"ך הוא הרומן המרתק ביותר שנכתב אי פעם. אותו אדם היה צריך לראות מה עשו לרומן שלו בחידון התני"כי השני. מכל העלילות, המלחמות וההישועות, מכל סיפורי התוכחה והמוסר, מכל דמויות האנשים הנפלאים וגיבורי החיל, מכל שירי האהבה וסיפורי תולדות הימים לא השאירו בו דבר. לקחו את הפחות מרתק, הפחות מאלף שכתבו, ועליו הלבישו את החידון. "היכן מפורש מחיר השעורה ומחיר ה' שדה בו היא נזרעת?" "צטט שני פסוקים בהם החלב מצוי לא רק בפרה אלא גם בחיטה." "ציין את המקום בו נאמר חורש מצל." "ציין שני בעלי חיים מוזיקים לצמר חיה פרט לארבה." "הבא ראיות לכרם ש' המקרא מתכוון שהוא כרם זיתים ולא ענבים."

אל אלהים. הלא בידי אנשי קול ישראל נערך מבחן התני"ך. ומי כמוהם יודע כמה מאוונים לתכניות החקלאיות של קול ישראל? אבל השופטים לא הירפו. הם לא אבו לגנוח את שאלותיהם בשאלות ממישור אחר, ורק לבסוף, שאלו שתי שאלות של טעם. אבל הם לא היו אשמים. שאלות אלה נכתבו על-ידי ראש הממשלה ונשיא המדינה.

הקהל כבר היה מוכן להשלים עם כך שעמוס חכם שני לא ייחלד על הבמה. הוא היה מוכן אולי להשלים גם עם השיעמום שבשאלות. אבל הוא רצה לפחות לשמוע את התשובות. אבל רק לעיתים רחוקות, בעיקר בשלב הראשון בו היו עדיין על הבמה הנכשלים במבחן, ניתן לו לשמוע תשובות ברורות. בדרך כלל היתה התשובה גמגומה, ניחוש שלפעמים קלע למטרה ולפי עמים לא. רוב הנבחנים לא ידעו לצטט פסוקים או מקומות, הסתפקו בתשובות כלליות וסתמיות, שאף עליהן קיבלו נקודות. באחד המקרים חזר הנבחן מלה במלה על השאלה שנשאל, אולם בלי סימן השאלה, וקיבל בעבור כך שתי נקודות.

שלושה עברו את כל המכשולים והגיעו לגמר. ד"ר יהושע ייבין הישיש (68), רופא, סופר ושייביסט זלה, וזה בתואר החתן. בנימין מגנצה (23) מתל-אביב היה סגנו ויוסף טובי בן 17, מירושלים, וזה במ' קום השלישי. אולם איזו תצוגה דלת-ירושם היתה זו בשלב הסופי כשנותרו רק שלוש ת. ורק הד"ר ייבין ידע לענות על השאלות שנשאל.

הד"ר ייבין ראוי ללא ספק לכבוד ול' הערכה. אולם מה ביחס לחידון עצמו? בי שנה הבאה עוד יהיה אלוף התני"ך פרופסור למקרא מאוניברסיטה העברית. אין בזה רע, אך מה יהיה על התני"ך וקשר ההמונים אליו?

עכשיו כבר קשה לדעת אם צריך ללעוג כל כך לאמריקאים על שהם מביימים את החידונים שלהם. ביום או לא ביום, אבל הם לפחות לא משתעממים.

האיכות ירדה, הכוכבים נעלמו, אך ההצגה נמשכה חידון התנ"ך II

השופטים מתייעצים חבר השופטים מתייעץ עם המומחים היושבים מאחוריהם. מימין לשמאל: יצחק שלו, השופט העליון משה זילברג, יהודה אלינר, הד"ר אליצור וחתן התני"ך תשי"ט עמוס חכם.

החתן וסגנו הד"ר יהושע ייבין, איש פרדסיכץ בן 68, שעניו כהו מרוב שנים, הוכתר כאלוף התני"ך לשנת תשי"ז ואילו בנימין מגנצה (23) הולמד באוניברסיטת בריאילן, נבחר כסגנו של חתן התני"ך. (יושב מימין), סטודנט בן

לתני"ך, ורק כעבור יומיים-שלושה מפטירים כלפי האשה ליד שולחן ארוחת-הערב, או במשרד לפקיד השכן, שבעצם, נו, איך לומר את זאת, זה היה די משעמם. "הרדיו היה פתוח אצלי כל זמן החידון", אמר האיש למחרת לשכנו באוטובוס, "אבל אני נרדמתי באמצע."

★ ★ ★

לא כל יום פורים

לפני שנה הציל עמוס חכם את התני"ך. הוא היה בדיוק הטיפוס שבמאים רוצים לביים. מוכה גורל ומסכן, תמים ובעל זכרון פנומנאלי. הוא היה בדיוק הטיפוס ש'אנשים רוצים בכל לבם שיצליח, לא חשוב במה: בחידון התני"ך או במפעל הפיס. הוא היה האיש שאף אחד לא יכול היה לצפות מצורתו החיצונית לידיעה כה מושלמת. הוא היה הפתעה. בגללו הרגישו גם אנשים משיכילים את עצמם שלא בנוח על ידעו כל כך טוב תני"ך. אבל לא כל יום פורים ולא בכל חידון יש עמוס חכם.

בעצם היו גם הפעם לשניים-שלושה סייכויים להיות כאלה. היה שם שמעון יהונתן, אלוף התני"ך הצעיר, הצנום והבורד של תל-אביב, שליח באיזה מוסד לבטיחות וגהות, שמשכורתו הועלתה כבר בזמן האחרון עד ל'156 לחודש. הוא היה מהיר-חכימה ולא חס על כבוד השופטים. מאחורי שולחן ה' נבחרים ניסה להיות מנהיג מהפכה, להמריר את הקהל בשופטים, בבקשו את עזרתו ב' ציון העובדה שהנקודות לא חולקו ביחס נכון.

היה גם יעקב חמרי, פועל-דחק תימני כפוף מנתניה, ממושקף ומהיר דיבור. היה לו ליעקב חמרי זכרון קטלוגי. כשהזכר ב' מילה אותה היה צריך לציין, מיהר לצטט עמה את כל הפרק שאחריה. לא נתנו לו. היה גם מועמד שלישי, לא כל כך נוצץ ומבריק, אולם חביב ורוכש אהדה. היה זה ר' בנימין שנאסף, שחטט מקריט-שמאל, ש' ליד שולחן הנבחנים נראה כיהודי האמיתי היחיד בוקנו השחור, במעילו האפור וכובעו רחב השוליים. הוא ניסה להתאים את ה' שאלות שנשאל לתשובות שידע. כשנשאל על שרים (זמרים) ושרות הנזכרים יחד ב' התני"ך, התאמץ לשכנע את השופטים והקהל שגם תשובה של שרים (מיניסטרים) ושרות יכולה להיות טובה. למרות שגם אותה לא ידע.

כל אחד מהם יכול היה להיות חתן תני"ך מצויין, שיליהב המונים ויפרוט על איזו נימה אנושית אישם, שתצור גלי אהדה וחביבה ספונטאניים. אבל לא נתנו להם. בגלל העובדה חסרת הערך שלנבחנים אחרים היו